

1092 Budapest, Ráday utca 28.

XIII. évfolyam 2016/1. sz.

A HÚSVÉTI TITOK A HIT EGYSÉGÉBEN KÖZELIVÉ TETTE AZOKAT, AKIK TESTBEN TÁVOLIAK VOLTAK

Felemelő dolog, testvéreim, hogy az egyik ünnepet követi a másik, az egyik imádságról áttérünk a másikra, s az ünneplések egymást követik. Elérkezett most az az idő, amikor újra nekifoghatunk annak, hogy megismerjük a szent Húsvét titkát, amelyben a mi Urunk feláldozott. Úgy táplálkozunk vele, mint az élet kenyérével, és az ő drága vére, mint forrás, állandóan felüdíti lelkünket. Mi mégis mindig szomjazunk, és mindig gyógyodunk utána. Ő pedig felkínálja magát azoknak, akik szomjaznak rá, és jóságával egyre közelebb viszi a Húsvét ünnepéhez azokat, akiknek a lelke sóvárog utána, amint maga az Üdvözítő is mondta: *Aki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék* (Jn 7, 37).

Nem csupán akkor oltja a szomjúságot, ha valaki hozzá jön, hanem valahányszor valaki kéri, lehetősége nyílik szomjúságának oltására, hogy eljusson az Üdvözítőhöz. Ennek az ünnepnek kegyelme nem korlátozható meghatározott időszakra, fényének sugara alkonyt nem ismer, hanem állandóan kész arra, hogy megvilágosítsa azok lelkét, akik vágyódnak utána. Megszakítás nélkül sokat nyújt azoknak, akik fényét a lelkükben hordják, és a Szentírás szavaira figyelnek éjjel és nappal, mint az az ember, akit a zsoltár

is boldognak nevez: *Boldog a férfi, aki a gonoszok tanácsát nem követi, bűnösök útján nem jár; pestiseselek körében nem foglal helyet, de örömet leli az Úr törvényében, s éjjel-nappal róla elmélkedik* (Zsolt 1, 1-2).

Egyébként szeretteim, ugyanaz az Isten engedte meg, hogy évenként megüljük ezt a napot, aki kezdetben meghatározta ezt az ünnepet. Ő maga, aki üdvösségünkért halálra adta Fiát, üdvösségünkért adta nekünk ezt az ünnepet, amelyet minden évben megtartunk.

Ez az ünnep útmutató számunkra a világban ránk zúduló viszontagságok között. Most is az üdvösségnek azzal az örömevel tölt el bennünket Isten, amely ebből az ünnepből származik, miközben egy közösségbe gyűjt bennünket össze. Lélekben mindenkit mindenütt összeköt, és most lehetővé teszi, hogy közösen imádkozzunk, és együttesen adjunk hálát, hiszen így kell megülni az ünnepet. Ez az ő jóságának csodája: összegyűjti erre az ünnepre a távollevőket, s akik talán testben egymástól távol voltak, azokat a hit egységében testvérként fűzi össze.

Szent Atanáz püspök húsvéti leveleiből

ELHUNYT HERVAY FERENC LEVENTE O.CIST.

Elhunyt Hervay Ferenc Levente ciszterci rendi szerzetes életének 98., szerzetességének 78., áldozópapságának 72. évében, február 8-án a zirci monostor idősotthonában.

A fiatalabbak találkozhattak Hervay Ferenc Levente atyával, a Zirci Apátság Újkönyvtárának vezetőjével az EKE-konferenciánkon, amint kilencvenen túl is példamutató frissességgel követte az egyházi könyvtárakban zajló változásokat. Az idősebbek pedig őrizhetik magukban azt a képet is, ahogyan az OSZK-ban először még a Múzeum körúton, majd a Várban dolgozott az RMNy-csoportban.

Az egyházi könyvtárosok búcsúznak kollégájuktól és fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva osztoznak a Zirci Ciszterci Apátságban élő rendtársainak gyászában.

Hubert Gabriella

EKE elnök

A MAGYAR KURIR MEGEMLÉKEZÉSE

Először ő tette meg, amit tanított, hogy minket követőit megtaníthasson arra, amit maga tett. (Szent Előd apát)

Hervay Ferenc Levente 1919. január 7-én született Pozsonyban. Elemi iskoláit Debrecenben kezdte 1926-ban, majd Pécssett folytatta. A nyolc gimnáziumi osztályt Pécssett végezte a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában 1929 és 1937 között. Érettségi előtt határozta el, hogy jelentkez a ciszterci rendbe, melynek 1937. augusztus 29-én lett tagja. Érettségi után 1937-től 1940-ig Zircen a rend Szent Bernát Hittudományi Főiskoláján hallgatott teológiát, 1940-től a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karán földrajz–történelem szakon folytatta tanulmányait, és középiskolai tanári oklevelet szerzett. Ünnepestes örökfogadalmát 1944. január 4-én tette le.

Pappá Mindszenty József veszprémi püspök szentelte 1944. május 16-án, Zircen. 1944 szeptemberében Budapesten a Trefort utcai mintagimnáziumban kezdte meg gyakorló tanári évét, de 1944 végén a front közeledtével az iskolákat bezárták, ezért előjárói engedélyével Zircre utazott. Ott először segédlelkész, majd segéd novíciusmester, utána házgondnok, jószágfelügyelő, erdészeti felügyelő lett. 1946-ban Endrédi Vendel apát Egerbe helyezte, ahol az általános

iskolában és a rend gimnáziumában tanított. Több tevékenységet végzett: osztályfőnök volt, a diákotthont vezette és a cserkészéletbe is bekapcsolódott. 1946-tól 1952-ig az egri Szent Bernát-plébánia lelkésze volt.

A szerzetesházak feloszlátása után, 1953-tól 1955-ig erdőgazdasági segédmunkás volt. 1955–1959 között magántanítványoknak adott nyelvvórákat. 1959-ben ismét segédmunkás lett a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság-

ban, Bélapátfalván, majd rövid ideig a Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalatnál dolgozott.

1959–60-ban könyvtáros volt az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban. 1960–61-ben a Miskolc-hámar-lillafüredi Erdőgazdasági Vállalatnál először tehergépkocsi-kísérőként, majd raktárosként dolgozott. Ebben az időszakban is foglalkozott az ifjúsággal, de nem hivatalosan, ezért illegális hitoktatás miatt 1961. február 6-án letartóztatták, és négy és fél évnyi börtönre ítélték.

Szabadságvesztését Márianosztrán és a kőbányai gyűjtőfogházban töltötte számos paptársával együtt. 1963-ban szabadult amnesztiával.

Mezey László segítségével került 1963-ban a Magyar Tudományos Akadémiához, munkája keretében az Országos Széchényi Könyvtárban a régi magyar nyomtatványok kutatásán dolgozott, Borsa Gedeon, Holl Béla, Käfer István

és Kelecsényi Ákos kollégáival. A Magyarországhoz köthető nyomtatott könyvek feltárását Szabó Károly kezdte el, s neve alatt jelent meg (1879–1898) a háromrészes monumentális munka Régi Magyar Könyvtár címmel. Hervay Ferenc Levente szerkesztőként jegyzi a Régi Magyarországi Nyomtatványok első két kötetét (1971 és 1983), amelyek nemcsak bibliográfiai leírást adtak, hanem könyvészeti és szakirodalmi összefoglalásokat is. A kutatások során Hervay Ferenc Levente a Bernhard-, a Bornemissza-, a debreceni, a Farkas-, a löcsei, a Manlius- és a Mantskovit-nyomda anyagát, valamint a cirillikákat és a Calepinus-szótárakat dolgozta fel. Kezdeményezésére kerültek a kötetekbe a tárgyalta nyomtatványok címlapjainak kicsinyített reprodukciói, ami nemzetközi viszonylatban is úttörő újítás volt, de ő készítette a kötetekhez a címek, tárgyak, nyelvek és könyvtárak mutatóját, továbbá a bibliográfiák konkordanciáját.

1976-tól az OSZK tudományos főmunkatársa lett, 1981-ben vonult nyugdíjba.

1983-tól a püspöki kar egyháztörténeti munkabizottságának titkára lett, 1983-tól 1990-ig kiegészítő lelkész volt a budapesti pozsonyi úti Szent Ágoston-kápolnában. A ciszterci rend újraindulását követően elsőként érkezett meg Zircre, ahol 1990–1994-ig az apátság szerzetese volt. 1993-ban a ciszterci Szent Bernát Hittudományi Főiskolán tanított egyház- és rendtörténelmet. 1998-tól lett a Zirci Apátság Újkönyvtárának vezetője.

Hervay Ferenc Levente több mint hatvan évet dolgozott a ciszterci rend történeti repertóriumán. Amikor lehetősége nyílt külföldre utazni,

egy-egy országot célba véve felkereste az ottani ciszterci történelmi helyeket, könyvtárakat, monostorokat – összesen csaknem négyszázat; Norvégiától Sziáliáig, Írországtól Lengyelorszáig. A témában számos cikke, publikációja született. A teljes kutatási területet felölelő, többkötetesre tervezett munka kézírata a feldolgozott és begépelte részeket tekintve eléri a négyezer oldalas terjedelmet. A magyar egyháztörténeten belül az összes szerzetesrend középkori történetének feldolgozását is célul tűzte ki. A bencés, a ferences és a pálos rend történetéből önálló írásai vagy cikkei gyarapították a téma irodalmát. Szakértelmét felhasználták a Documenta artis Paulinorum, a Korai Magyar Történeti Lexikon, a Magyar Katolikus Lexikon és Magyar Művelődéstörténeti Lexikon szerkesztői, s ezt több száz szócikk is jelzi. Magyar egyház- és szerzetességtörténeti cikkei több rangos külföldi szaklexikonban is helyet kaptak (pl. Dizionario degli istituti di perfezione, Róma, 1974–2003). Ilyen formában munkássága nyomán a nemzetközi szakirodalom is megismerheti Magyarországgazdag egyházi történelmét és kultúráját. 1984-ben megjelent kötete, a Repertorium Historicum Ordinis Cisterciensis in Hungaria, a történeti Magyarország ciszterci apátságainak történetét dolgozza fel.

2001-ben Fraknói Vilmos-díjjal tüntették ki. 2011. augusztus 19-én közgyűjteményi munkásságának elismeréseként Széchényi Ferenc-díjban részesült.

Fotó: Baranya Péter

Forrás: Magyar Kurír (és az Országos Széchényi Könyvtár valamint a Wikipédia)

ÚJDONSÁG

Dr. Fleisz János,
Fodor József (szerk.):
Főhajtás püspökeink emléke
előtt. Egyház, tudomány, kultúra
Nagyvárad, Római Katolikus
Püspökség, Sapientia Varadiensis
Alapítvány, Nagyvárad, 2015.

H. Huber Gabriella, Vadai István,
Ecsedi Zsuzsanna (sajtó alá rend.):
Régi magyar költők tára 17. köt.
Évangélikus és református
gyülekezeti énekek (1601–1700.)
Balassi Kiadó, Budapest, 2015.

PROGRAMOK A SZOMBATHELYI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁRBAN

A GENIUS SAVARIENSIS SZABADEGYETEM IRODALMI KURZUSAI

Más helyszínen – de éppen olyan patinás környezetben, mint a korábbi, a szombathelyi Püspöki Palota földszinti díszterme – rendezik meg a szabadegyetem által szervezett irodalmi esteket, mivel a Sala Terrena, a Püspökvár felújítása miatt jelenleg nem alkalmas rendezvények lebonyolítására. A szervezők keresve sem találhattak volna szebb környezetet a Babits-estnek, mint a másik egyházi közgyűjteményt, a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár barokk teremkönyvtárát.

Babits-estre 2015. november 19-én délután, többnyire az a már jól összeszokott baráti törzsközönség gyűlt össze, akik a tavaszi szemeszterben is rendszeresen ellátogattak a két kiváló irodalmár előadói estjeire. Pusztay János nyelvész professzor és Dr. Füzfa Balázs irodalomtörténész láthatóan jól összeszokott párost alkotnak, akik miatt érdemes már jóval az előadások előtt érkezni, mert ilyenkor a tanár urak személyes élményeiket is szívesen megosztják az érdeklődőkkel. Simon Katalin gyűjteményvezető rövid köszöntőjében hangsúlyozta: mivel a közelmúltban sor került a 130 éves barokk terem központi fűtésének kiépítésére, ezért a jövőben ilyen és ehhez hasonló színvonalas kulturális programoknak is helyet adhat a bibliotéka, nem csak a már meglévő két szolgáltatásuk, a tudományos kutatómunka és az idegenforgalom miatt kereshetik fel az érdeklődők a gyűjteményt.

Dr. Füzfa Balázs irodalomtörténész bevezető előadásában felidézte a tavaszi, a Sala Terrena-ban tartott irodalmi estek hangulatát, a terem miliójét. Majd megemlékezett Babits Mihály életéről, illetve felvázolta annak munkásságát. Szólt a Babits előtti költészetéről, összehasonlítva azok viszonyát az elmúlással, majd számos példán keresztül mutatta be azt, hogy a

költő hogy hozta közel a halál gondolatát, megértését az olvasóhoz, mintegy művészetté emelve azt. Babits költészetén átívelő válogatással készült a kiváló előadó Pusztay János, aki – kihasználva a terem legszembetűnőbb ékességét a csigalépcsőt, amely ezen az estén mintegy díszletként is szolgált, mert azon fel- s lesétálva adta elő a költeményeket. A hozott versek: *A lírikus epilógja, Isten gyertyája, Jónás imája, Szimbólumok, Bolyai, Arany Jánoshoz, Alkonyi prólógus, Új leoninusok, Esti kérdés, Halavány téli rajz, Karácsonyi ének, Itália, A szépszemű öreg tovább mesél, Csak posta voltál, Kadencia, Ősz és tavasz közt, Szüret előtt* közelebb hozták a hallgatósághoz Babits költészetét, illetve személyét, és betekintést engedtek a költő lelkébe, életszemléletébe.

Pálinger Réka, könyvtáros
Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

**SZERZETESÉK NYOMÁBAN – KÓDEXET MÁSOLTAK SZOMBATHELYEN
A II. JÁNOS PÁL KATOLIKUS SZAKKOLLÉGIUM DIÁKJAI**

A II. János Pál Katolikus Szakkollégium Aminden szemeszterben érdekes előadásokat kínál a diákoknak, hogy az új ismeretek révén sokkal szélesebb rátekintésük legyen egy-egy szakterületre. A szerzetesközösségek feladatai közé tartozott hosszú évszázadokon át a kódexek másolása. Ezt a hagyományt elevenítették fel a II. János Pál Katolikus Szakkollégium diákjai a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban. A Szakkollégium 25 diákja az elmúlt félévben kurzus keretében kutatómódszertani és könyvtárhasználati ismereteit bővítette a tudományos szakkönyvtárban. Ennek záróeseményeként került sor a barokk teremkönyvtárában a másolásra. A gyűjtemény legrégibb kódexének egyik oldaláról készült másolat, amelyből 10 szó előzetesen törlésre került. Ezt kellett a diákoknak megtalálniuk majd beírniuk: libatollal, tintával, gyertyafény mellett. Mint egykor régen a szerzeteseknek. Rácz Pius ferences szerzetes is tollat ragadott – őt követte dr. Németh Norbert egyetemi lelkész, szakkollégiumi igazgató – és mutattak példát a diákoknak.

Molnár Péter, sajtómunkatárs

„VIZES KATASZTRÓFÁK”
PAPÍR- ÉS NYOMDAIPARI MŰSZAKI EGYESÜLET
RESTAURÁTOR SZAKOSZTÁLY SZAKMAI ELŐADÓI NAPJA
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR – 2015. DECEMBER 14.

A magyarországi műtárgyak állapotát a változó időjárás és a raktárak műszaki állapotának romlása miatt egyaránt egyre több vízkár éri.

A papírrestaurátor szakmai szervezet decemberi programja a lehetséges vízkár/katasztrófa helyzetek kezelésével foglalkozott. Aprópója a 2015 nyarán bekövetkezett nagy budapesti vihar volt, amelynek során számtalan könyvgyűjtemény, illetve iratképző, és irattároló hely súlyos

károkat szenvedett.

A szakmai előadói nap segítséget kívánt nyújtani az államvédelemért felelős kollégáknak a megelőzésben és abban, hogy a már megtörtént katasztrófahelyzetben mit tegyenek, mit tehetnek, hova fordulhatnak kérdéseikkel.

Az előadásokon túl a restaurátor szakosztály vezetőisége külföldi szakirodalmak felhasználásával összeállított és a szakmai napon bemu-

tatott egy kiadványt, melyben leírta a beázás miatt kialakult káresemény kezelését és a katasztrófhelyzet megoldásának ajánlott lépéseit, hogy az esetlegesen eljövendő vízkár hatása kisebbíthető legyen.

Hajdu Zsófia és P. Holl Adrién: „Eső után köpönyeg.” Vízkar okozta problémák irattárakban című előadásukban levéltári tapasztalataikról és állományvédelmi esettanulmányokról beszéltek, kiemelve a 2015. augusztus 17-i szokatlanul erőteljes eső következményeit.

Szlabey Dorottya: Iratképzőknél szerzett állományvédelmi tapasztalatok címmel arról

szólt, hogy a kormányzati és országos hatáskörű szerveknél (pl. minisztérium, bíróság stb.) az MNL Országos Levéltára gyakorol iratkezelési felügyeletet. Felvetődött és igazában megválaszolatlan maradt a kérdés, melyet mi, könyvtárosok, levéltárosok, restaurátorok csak a saját szemszögünkön tudunk megválaszolni, hogy mi lehet az oka annak, hogy míg ezek az intézmények ügyrendjüket, a levéltári kötelező beszállításokat és a selejtezést is kötelesek bejelenteni, a katasztrófákkal kapcsolatban sokkal bizonytalanabbak, kevésbé teszik ezt meg.

Szerényi Ildikó a Franciaországban szerzett állományvédelmi tapasztalatairól beszélt. A fényképekkel gazdagon illusztrált előadásában bemutatta a Francia Nemzeti Levéltár új, párizsi épületkomplexumát, és tájékoztatást adott az online elérhető francia állományvédelmi oktatási segédanyagokról.

Peller Tamás: Beázás, megázás, leázás – rak-tári vízkatasztrófák megelőzése a gyakorlatban című előadásában a már kiépített műtárgy-
tárak beázás elleni védelmének növeléséhez

Papíripar

2016 1 LIX. évfolyam

Eláztatva...

Tartalomról:
Vízkar könyv- és irattárakban
- útmutató a hatékony felkészülésre és mentésre

Összeállította:
Érdi Marianne, Orosz Katalin,
Peller Tamás, Szlabey Dorottya

Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor szakosztálya
2015.12.31

adott ötleteket, részben már megvalósított berendezések és elképzelt lehetőségek bemutatásával.

Ezek után került sor a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakosztály vezetősége által összeállított kiadvány ismertetésére, mely valójában a *Papíripar* című folyóirat *Eláztatva* című tematikus száma. /Összeállította: Érdi Marianne, Orosz Katalin, Peller Tamás, Szlabey Orsolya 59 (2016/1)/ – Hasznos segédanyag lehet ahhoz, hogy „vizes katasztrófák” esetén mit tegyünk előt-

te, mit tehetünk közben, és mit kell megtennünk utána az állományvédelem érdekében. A szakmai ajánlás tartalomjegyzéke: Bevezetés – Katasztrófavédelmi terv – Mentési stratégia kidolgozása – Mentési gyakorlat – A katasztrófa elhárításához, a mentéshez szükséges felszerelések – A mentési munka előkészítése – Egészségügyi és munkabizottsági intézkedések – Az elkülönítő helyiség előkészítése, felszerelése – A károsodott tárgyak mozgatása – Szárítás és stabilizálás – Mikor ne szárítsunk szabad levegőn? – Stabilizálás fagyasztással – Tömeges szárítás, liofilizálás – Mit tegyünk az épülettel? – Tűzkár, füst és a korom – Összegzés – Definíciók – Felhasznált irodalom.

A szakmai napnak fontos üzenete volt, hogy elengedhetetlen, szükséges és fontos, hogy a könyvtárak, múzeumok, levéltárak és a restaurátor szervezetek együttműködjenek, találkozzanak, és folyamatos kapcsolatban álljanak egymással.

Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár

HÚSZ ÉVES A DEBRECENI KATOLIKUS PÜSPÖKSÉG KÖNYV- ÉS LEVÉLTÁRA

Idén, 2016. február 11-én ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei Könyvtár és Levéltár.

A gyűjteményt az egyházmegye első főpásztora, Bosák Nándor püspök alapította, s nemrég történt nyugalmába vonulásáig mindenkor érdeklődéssel, figyelemmel és messzemenő segítségnyújtással állott az intézmény mögött.

A gyűjtemény alapjait az egyházmegye elárvult plébániáiról (és filiáiból) 1995-1998 között beszállított régi iratok és könyvek képezték. Értékes kiegészítésként járult ehhez 1996-ban az Egri Főszékesegyházi Könyvtár jelentős könyv- és folyóirat adománya. Kezdetben szinte valamennyi szükséges berendezési és felszerelési tárgyhoz használt állapotban, kölcsön vagy ajándékozás révén jutott az intézmény.

Nyilvános magánlevéltárként való bejegyzésére

1997-ben került sor. 2002 óta tagja az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének.

Az első öt évben a püspökség épületében, majd csaknem 15 éven keresztül a vele szomszédos katolikus gimnáziumi diákotthonban működött a könyv- és levéltár. 2015 óta a székesegyháztól mintegy 4 perc járásra található önálló épületben kapott helyet.

Az intézmény 2013 óta önálló honlappal rendelkezik, melyen hozzáférhető a levéltár fondjegyzéke és a könyvtár katalógusa is.

A február 11-én délelőtt tartott szűk körű megemlékezésen részt vett és rövid beszédet mondott Bosák Nándor ny. püspök és Palánki Ferenc, az egyházmegye jelenlegi főpásztora, majd ugyanő megáldotta az épületet.

Takács József
Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei
Könyvtár és Levéltár

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN ŐRZOTT KÓDEXEK ÉS KÓDEX-FRAGMENTUMOK FELDOLGOZÁSA ÉS DIGITALIZÁLÁSA

APiarista Könyvtár adott helyet 2016. február 24-én a Piarista Gimnázium épületében *Az egyházi könyvtárakban őrzött kódexek és kódex-fragmentumok feldolgozása és digitalizálása* címmel meghirdetett szakmai napnak. A programot Ásványi Ilona (Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár) kezdeményezésére – aki vállalta a szakmai nap moderálását is – az EKE szervezte.

Hubert Gabriella, az EKE elnökének köszöntője után Ásványi Ilona elmondta, hogy az Egyesület és a *Res Libraria Hungariae Kutatócsoport* kapcsolata 2008-ban kezdődött, amikor Madas Edit profesz-

szor asszony meghívta őt a MTA Könyvtörténeti munkabizottságának ülésére, hogy beszéljen a magyarországi egyházi könyvtárakban őrzött muzeális gyűjtemények helyzetéről. Ekkor többek között arról is szólt, hogy ha néhányan el is végezték a „szegedi régikönyves stúdiumot”, napjainkban az egyházi könyvtárakban dolgozó munkatársak többsége a települési könyvtárakban használható alapképzést kapott, illetve az utóbbi időben informatikai ismereteket szerzett, ezért a könyvtárakban nincs, vagy csak elvétve van régikönyves szakember. Ám Magyarországon a nagy országos könyvtárakban

is csak néhány, a régi könyv egy-egy „területére” (kötés, possessor, illusztráció) szakosodott „könyvtáros” dolgozik munkaközösségekben, műhelyekben. Ha az ország régikönyves állományát tekintjük, talán nem is kell több tudományos munkatárs, viszont nagyon fontos, hogy az egyházi könyvtárak együttműködjenek, együtt dolgozzanak ezekkel a munkacsoportokkal, hiszen a nagy magyarországi könyvtárak mellett az egyházi könyvtárak őrzik a nemzeti kulturális vagyoni könyvkincsét. Kellő szakmai alázattal be kell val-

lanunk, hogy az egyházi könyvtárak és könyvtárosok ezt a munkát nem tudják maguk elvégezni, de elő tudják készíteni és segíteni tudják a kodikológiai csoport munkáját.

A szakmai nap megszervezésének másik oka az volt, hogy a Res Libraria Hungariae Kutatócsoport két egyházi könyvtárban is dolgozik a kódexek feldolgozásán (Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár, Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár) és további könyvtárakban tervezi a folytatást a közeljövőben (Pannonhalma).

A feldolgozás mellett a szakmai nap másik témája a digitalizálás volt, ami ugyancsak segítségére lehet mind a tudós kutatónak, mind a könyvtárosnak, ha a régi kódexeket digitalizálják. A digitalizált változat – állományvédelmi szempontból „kiváltja” az eredeti dokumentumot, nem kell az eredeti kódexet folyton kézbe venni, jól használható kulturális turisztikai és múzeumpedagógiai, ismeretterjesztő célból, és alkalmas a reprodukálásra, hasonmás készítésére is. A szakmai nap a kódexeket feldolgozó tudós, kutató és könyvtáros szemszögéből érintette a digitalizálást, nem annyira a technika (eszköz, szoftver) felől közelítette meg a kérdést, ezért nem hívtunk meg sem profi digitalizálós, sem szkennereket forgalmazó cégeket; az ő bemutatkozásukra volt és lesz is még mód az Egyesülés különböző rendezvényein.

Az első előadó Madas Edit DSc, akadémikus, egyetemi tanár, az MTA–OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport Fragmenta Codicum Műhely vezetője volt, aki a kutatócsoport történetéről,

munkájáról, eredményeiről, terveiről beszélt. A Mezey László professzor által 1974-ben alapított Fragmenta Codicum Műhely először az Eötvös Collegiumban talált otthonra. 1984 és 2003 között Vizkelety András akadémikus vezette a kutatócsoportot.

2003-tól Madas Edit áll a Műhely élén. Befogadó-intézménye 2000-től az Országos Széchényi Könyvtár lett. A Fragmenta Codicum Műhely 2007-ben kiegészült a 19. századi Könyv- és Sajtótörténeti Műhellyel, a neve azóta: MTA–OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport.

A Fragmenta Műhely a magyarországi könyvtárakban és levéltárakban fennmaradt középkori latin kódextöredékek feltárására jött létre. Feladata teljes kódexek és fragmentumok katalogizálása, tudományos feldolgozása, és a kutatási eredmények közzététele tanulmányokban és katalógusokban. A forrásanyag lehetővé teszi a középkori magyarországi könyvkultúra jobb megismerését.

A munkacsoport eredeti célja a középkori magyar (Magyarországon írt vagy másolt, magyar szerzőtől származó, magyar vonatkozású) kódexek feldolgozása volt. A magyar történelem zivataros századaiban a középkori könyvkincs szinte teljesen megsemmisült. Az egyházi gyűjteményekben őrzött kódexek zöme nem ilyen, feldolgozásuk azonban nagyon fontos feladat. A magyarországi nagy „világ” könyvtárakban (OSZK, MTA, Egyetemi Könyvtár) és 14 egyházi könyvtárban 300 kódexet őriznek. A kódextöredékek száma megbecsülhetetlen.

A második előadó Sarbak Gábor DSc a kutatóműhely munkatársa volt, aki a kódexek digitalizálásáról beszélt a feltáró-feldolgozó kutató szemszögéből. Elmondta, hogy a nemzeti kulturális vagyoni részét jelentő kéziratok feldolgozása komoly szakértelmet kíván, különböző tudományterületek képviselőinek együtt munkálkodását. Ám mindenekelőtt a legkülönbözőbb elvi kérdések felvetését, melyekre választ csak együtt gondolkodva adhatunk. Sarbak Gábor több kérdést is feltett ezek közül, közös gondolkodásra serkent-

ve a hallgatóságot. Ilyen kérdések például, hogy digitalizáljuk-e egyáltalán a kódexeket? Ha digitalizáljuk, közzétegyük-e ezt a tartalmat? Ha közzé tesszük, ingyen tegyük vagy fizetős szolgáltatás-ként? A közzétett képi vagy szöveges tartalom milyen formában jelenjen meg? A meglévő külföldi példák közül melyiket válasszuk? Milyen jó gyakorlatot vegyünk át, és milyen megoldásokat kerüljünk?

Az előadások után volt mód arra, hogy továbbgondoljuk a hallottakat, és újabb kérdéseket vessünk fel mind az előadónak, mind a jelenlevő kollégáknak.

A szakmai nap második részében Szalai Katalin, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár és az Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtár igazgatója és Mészáros Zoltán, helyettes igazgató, valamint Grócz Zita és Takács Karolina, a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár vezetője és munkatársa ismertette a Fragmenta Műhellyel való együttműködésüket, sok gyakorlati példával illusztrálva a beszámolókat.

Ahogy a bevezetőben is elmondtuk: a kódexek és fragmentumok tudományos feltárását nagymértékben segítheti a tudományos kutatók és az adott gyűjtemény könyvtárosainak együttműködése. A helyi gyűjteményt ismerőknek jelentős szerepe van az előkészítő munkában, illetve kutatási eredmények és leírások közzétételében. A feldolgozást és a későbbi kutatást ugyancsak segítheti, előre viheti a kódexek digitalizálása. Az egyházi könyvtárakban a digitalizálás célja: *állományvédelem*, az eredeti dokumentum kímélése, *hasonmás kiadások* készítése, egy sajátos könyvtári *szolgáltatás* biztosítása *kutatómunka* segítésére, *ismeretterjesztés*: turisztikai, múzeumpedagógiai céllal. E felsorolásban közvetlenül az állományvédelem után következik még egy szempont: a *feldolgozó- és kutatómunka* segítése.

A műhelymunka Esztergomban a befejezéséhez közeledik. Itt megtörtént a kódexek feltárása, elkészült az adatbázis, hamarosan megjelenik a nyomtatott katalógus. A digitalizálást nem a feldol-

gozással egy időben kezdték el, hanem később, de így is könnyített a feldolgozók munkáján, illetve a képi megjelenítés által színesebb, egyértelműbb, használhatóbb lett az adatbázis. Az esztergomi kollégák beszéltek arról is, hogy ők is átélték a feldolgozással – digitalizálással kapcsolatos féltelmeket, a közzététellel járó nehézségeket és aggodalmakat, örömmel számoltak be a fenntartó, Erdő Péter bíboros úr, illetve az Esztergomi Érsekség segítőkészségéről, anyagi, erkölcsi és szellemi támogatásáról. A jelenlevők megcsodálták azt a technikai apparátust, mellyel vagy hasonlóval pillanatnyilag csak nagyon kevés Magyarországi egyházi könyvtár rendelkezik.

A kalocsai kollégák arról számoltak be, hogy náluk a kódexek és a muzeális gyűjtemény digitalizálása már évekkel ezelőtt elkezdődött vallási-kulturális turisztikai céllal, illetve hasonmások és CD-Romok készítése okán. Náluk csak a közelmúltban kezdődött meg a kódexek feltárása, mely munkát azonban remélhetőleg segíteni fogja a digitalizálás.

Az esztergomi és kalocsai kollégák beszámolója után ugyancsak volt mód arra, hogy a hallgatóság kérdéseket tegyen fel. A szakmai napon több külsős, nem egyházi könyvtárban dolgozó kolléga is részt vett, könyvtárszakos hallgatók is. Öröm, hogy ilyen sokan figyelemmel kísérik az EKE munkáját, rendszeresen figyelik a honlapunkat, tájékozódnak rendezvényeinkről.

A szakmai nap felvetette az összefogás és együtt munkálkodás szükségességét a kódexek feltárásában és a fragmentumok számbavételében. Ezért az egyesület szorgalmazza egy munkacsoport létrehozását az egyesületen belül, örömmel koordinálja a

Res Libraria Hungariae Kutatócsoport Fragmenta Codicum Műhellyel való együttműködést, számít azoknak a kollégáknak a tapasztalatára, ahol már folyik ez a munka, és erőfeszítéseket tesz arra, hogy az egyházi könyvtárakban őrzött kódexek és fragmentumok digitalizálása is megtörténhessen.

Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár

RETROSPEKTÍV NEMZETI BIBLIOGRÁFIA - HOGYAN TOVÁBB?

KEREKASZTAL BESZÉLGETÉS AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

Borda Lajos rövid írása a bibliográfiai egység fogalmát, Petrik könyvészetét (1712–1860 és meghosszabbítva 1920-ig), valamint a retrospektív nemzeti bibliográfia tudománytörténeti helyzetét érintve hívta életre a nemzeti könyvtárban, 2016. március 2-án megrendezett kerekasztal beszélgetést. Gyűjtők, antikváriusok és bibliográfusok vitatták meg főként Szabó Károly *Régi magyar könyvtára*, a *Régi magyarországi nyomtatványok* és Petrik *Magyarország bibliographiája* alapelveit és a lehetséges jövőbeli változásokat. Az asztal körül a Borda Antikvárium tulajdonosa, az OSZK részéről Heltai János, P. Vársárhelyi Judit, V. Ecsedy Judit, valamint Hubert Gabriella (Evangélikus Országos Könyvtár) és Szelestei Nagy László (Pázmány Péter Katolikus Egyetem) foglalt helyet, a beszélgetést Monok István (MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója) moderálta.

Az előzetesen közzétett vitaindító irat (az antikváros szemszögéből) meglehetősen határozottsággal ítélte el a nemzeti bibliográfia, különösen Petrik Géza szerkesztési elveit, a kézikönyvsorozatot a hiányosságok és a kiadásbeli különbségek mellőzése miatt egyenesen kidobásra ítélve. Az 1711 előtti könyvtermésünket számba vevő kiadványok esetében (RMK, RMNy) kifogásolta például, hogy a Borsa Gedeon által felállított „együttes megjelen-

tetés szándékán” alapulnak a bibliográfiai tételek. Az antikvárius szemszögéből szemlélve a folyamatot megállapította, hogy „a kiadót az a szándék vezeti, hogy minél több példányt adjon el nyomtatványaiából”, s ez időnként többféle verziót eredményezett ugyanabból a kiadványból, amit szerinte „az RMNy rugalmatlan, a kivételek kezelésére alkalmatlan rendszere nem tudja megnyugtatóan kezelni”. Ennek „dogmaként” való alkalmazása helyett azt javasolta, hogy a bibliográfusok „térjenek vissza Szabó Károly (RMK) rendszeréhez. Ő ugyanis (...) az RMNy által kiadói kolligátumokként leírt nyomtatványok részeit önálló tételekként szerepelteti bibliográfiájában (...), ahogy a több kötetes műveket is, amennyiben a kötetek nem ugyanabban az évben készültek.” Az írás második részében Petrik rendszere helyett javaslatot tett az új nemzeti bibliográfia alapelveire. Felvetette például, hogy az anyaggyűjtés nyomdák szerint történjen, a *Clavis Typographorum* [forrás: http://typographia.oszk.hu/html_clavis/hun/nyito.htm (2016. március 6.)] alapján, bárki számára nyitott internetes adatbázis formájában, az egyes részfeladatok (pl. hiányos példányok meghatározása) felelőseinek felügyeletével. Továbbá „Petrikkel ellentétben minden nyomtatvány, de minden változat is önálló számmal szerepeljen a bibliográfiában”.

A megvalósításhoz szükséges anyagi forrásokat a Nemzeti Kulturális Alaptól tette függővé.

Az OSZK részéről P. Vásárhelyi Judit az RMNy eddigi munkálatait összegezte, statisztikai módszerekkel mutatta be az eddig elért eredményeket.

Majd Heltai János ismertette az RMNy szerkesztési alapelveit, amellet érvelve, hogy a Borda Lajos által felidézett esetek nem bizonyítják, hogy az együttes megjelenítés elve szerint ne lehetne azonosítani a tételeket. Az általa citált példát visszafordítva rámutatott, hogy Szabó Károly tévedett, amikor Geleji Katona István *Titkok titkához* (RMK I. 772., RMNy 2103.) csatolt *Magyar grammatikáskát* külön tételszámmal látta el (RMK I. 773.), mivel az előszó tanúsága szerint is együtt kerültek ki a sajtó alól. A bibliográfiát ugyanis nem szabad elszakítani a „historia litteraria” művelésétől. Ugyanakkor nem tartotta lehetetlennek, hogy következő RMNy kötet esetében a Borda által javasolt alszámokkal fogják jelezni az egy bibliográfiai egységen belüli részeket.

V. Ecsedy Judit rámutatott, hogy mindaddig, amíg a nemzeti könyvtárban összesen 3 státuszt tartanak fenn a múlt könyvtermésének számbavételére, addig nem várható, hogy az eddigi igényességet megtartva, a korábbinál gyorsabb ütemben jelenjenek meg az újabb kötetek. A legrosszabb helyzetben az 1800 utáni időszak felmérése leállt, az ezzel foglalkozó osztályt ugyanis egy korábbi átszervezés során megszüntették, s azóta sem szervezték újjá. A Borda által javasolt 1850–1920 közötti nyomdatermést áttekintő szakmai közösség tehát jelenleg teljes egészében hiányzik.

Hubert Gabriella szerint a könyvpiac résztvevőinek javaslatot kellene tenniük, hogy milyen szempontokat látnának még szívesen a bibliográfiákban. Tapasztalata szerint az RMNy szerkesztősége a bibliográfiai egység fogalmát nem dogmatikusan alkalmazza, mivel az utalókkal és a sokréti mu-

tatókkal a könyvek egy-egy része külön is megtalálható. Rámutatott, hogy a nemzeti bibliográfia alapossága nem vetekekedhet az egyetlen nyomda kiadványait, vagy az egyetlen szerző munkáit feltáró bibliográfiákkal, vagy a kiállítási katalógusokkal, hiszen egészen más nagyságrendben folyik a feldolgozás.

Szelestei Nagy László rövid hozzászólásában az RMNy szerkesztőbizottságának esetleges tévedéseivel az antikvárius szakma múltbeli hibáit állította szembe.

Monok István kiemelte, hogy a nagyobb ütemben zajló bibliográfia-szerkesztésnek komoly finanszírozási hiányosságai vannak. A támogatás növelésének érdekében szívesen látná a könyves szakma résztvevőit a szakembergárda bővítéséért lobbizók között. Az internetes adatbázisok építésébe bevont szoftvercégekkel – tapasztalata szerint – adódhatnak komoly problémák, amelyek éves csúszásokhoz vezetnek.

A zsúfolásig megtelt díszteremben, a jó három órás program utolsó harmadában a hallgatóság közül többen (a jelenlévő antikváriusok és gyűjtők is) szólásra jelentkeztek. Mindenki egyetértett abban, hogy a web2 előnyeit kihasználó adatbázisra lenne szükség, s amelybe az egyes könyvtárak, a gyűjtők és az antikváriusok is beírhatnák az észrevételeket. Ennek gazdája és a moderátora az OSZK lenne.

Összegzésként elmondhatjuk, hogy az RMNy szerkesztőség nyitottnak mutatkozott a sokszereplős könyvpiac igényeinek megismerésére és az általuk igényelt változások beépítésére a retrospektív nemzeti bibliográfia új köteteinél. Az előzetes hírek szerint a Magyar Könyvszemle közli a felkért előadók szövegeit is.

Oláh Róbert
Tiszántúli Református Egyházkerület
Nagykönyvtára

NYITOTT TUDOMÁNY A MAGYAR TUDOMÁNYOS ÉLETBEN

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával 2016. március 2-án és 3-án „Nyitott tudomány a magyar tudományos életben” címmel rendezett közös, kétnapos konferenciát az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma és az OpenAIRE. A rendezvény résztvevői a nyílt hozzáférés, az adatkezelés és a publikálás kérdéseinek megvitatását tűzték ki célul.

Az Európai Bizottság 2010 decemberében indította útjára a belgiumi Genti Egyetemen azt a kezdeményezést, amelynek keretében az OpenAIRE (az európai kutatási kiadványokhoz való nyílt hozzáférési infrastruktúra) ingyenes és nyílt hozzáférést biztosít az EU kutatói, vállalkozásai és polgárai számára az Unió által finanszírozott kutatási tanulmányokhoz. Az OpenAIRE nyílt adattárak hálózatát teszi elérhetővé, amely ingyenes online hozzáférést biztosít a hetedik keretprogram (FP7) és az Európai Kutatási Tanács (ERC) által támogatott tudományos munkatársak tudásához, különösen az egészségügy, az energetika, a környezetvédelem, az információs és kommunikációs technológia, a kutatási infrastruktúrák, a társadalom- és bölcsészettudományok, valamint a tudomány a társadalomban területén. Ez lényeges lépés a tudományos értekezésekhez való teljes és nyílt hozzáférés irányában, mert például a ritka betegségekben szenvedő betegek betekintést nyerhetnek a legújabb kutatási eredményekbe, a tudósok pedig valós idejű, naprakész információkat kaphatnak a szakterületükön végzett fejlesztésekről.

Az első nap programjai számára a helyszínt az ELTE Egyetemi Könyvtár biztosította. A könyvtár nagyolvasó-termében Görögh Edit (Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár) ismertette az OpenAIRE 2020 projektet, majd Keveházi Katalin, a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtárának főigazgatója a nyílt

hozzáférésről és a finanszírozási gyakorlatról tájékoztatta az esemény résztvevőit. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjának főigazgató-helyettese, Holl András a Pasteur 40A, Gold open access kiadásról beszélt. A délelőtti szekciót Kövér László (Debreceni Egyetem) kutatási adathalmazok hozzáférhetőségéről szóló esettanulmánya zárta.

A délutáni szekció nyitó előadásaként Nagy Balázs jogász (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Szerzői Jogi Hatósági Osztály) tájékoztattott a szellemi tulajdonjogok és a nyílt hozzáférés magyarországi gyakorlatáról és jogi szabályozásáról. Soós Sándor (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály) a kutatási teljesítmény értékelése kapcsán a tudománymetriai mutatókról és alkalmazhatóságukról referált. A nap záróeseményeként Kovács Krisztián (Debreceni Egyetem) APSTRACT - Egy nyílt hozzáférésű folyóirat történetéről címmel tartott előadást.

A március 3-ára tervezett programoknak a Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtára adott otthont. A meghívottak Király Gábor szociológus (Budapesti Corvinus Egyetem Szociológiai és Társadalomtudományi Intézet) előadásában hallhattak az oktatók, kutatók által a kutatási folyamat során felmerülő igényekről. Ezt követően Arjan Schalken (Universiteitsbibliotheek VU Amsterdam) Managing the development of library research support services címmel prezentálta a könyvtárak kutatást segítő szolgáltatásainak fejlesztéséről vallott nézeteit, tapasztalatait. A rendezvény-sorozatot műhelybeszélgetés zárta, melynek fő témáját a kutatási folyamatok könyvtári támogatása képezte.

Endrész Katalin

Apor Vilmos Katolikus Főiskola Könyvtára

KÖZGYŰJTEMÉNYEK A VIRTUÁLIS TÉRBEN

SZOMSZÉDOLÁS AZ INTERNET FIESTA 2016 ZÁRÓKONFERENCIÁJÁN

FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR - 2016. MÁRCIUS 24.

Az IKSZ 17. alkalommal rendezte meg az Internet Fiesta rendezvény-sorozatot. Az idei évben az volt a cél, hogy „a világhálón megtalálható online kulturális tartalmakat, közkinccseket a könyvtárak megosszák az érdeklődőkkel, érdekes, informatív vagy játékos formában hívják fel a figyelmet a web nyújtotta lehetőségekre.” (<http://fiesta.kjmk.hu/>)

A zárókonferencia előadásai-iból kiemelhető egy-egy olyan információ vagy ötlet, amely az egyházi könyvtárosok számára is érdekes, akár követendő példa lehet.

Magyarország a digitális készségek terén maradt le a legjobban. A könyvtáraknak kulcsszerepük van ezeknek a készségeknek a fejlesztésében, hiszen mindennapi kapcsolatban állnak az olvasókkal. (A kormány Digitális Jólét programjáról részletesebben olvashatunk a következő oldalakon: <http://hirlevel.egov.hu/tag/digitalis-jolet-programja/>).

Várhatóak olyan EU-s vagy hazai költségvetésből támogatott pályázatok, amelyek orvosolják azt a problémát, hogy az ajtóig eljut a széles sávú internet, de az épületen belül elavultak a gépek, nincs forrás a belső hálózat fenntartásához, nincs folyamatosan működő vezeték nélküli internet-kapcsolat. A tartalomszolgáltatást és digitalizálást viszont minden intézmény költségvetésébe kell beépíteni.

KÖZGYŰJTEMÉNYEK A VIRTUÁLIS TÉRBEN

KONFERENCIA:
10.30 – 10.45
A KONFERENCIÁT MEGNYITJA
Ramháb Mária,
az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke

10.45 – 11.10
DIGITÁLIS JÓLÉT PROGRAM
Deutsch Tamás,
Digitális Jólét Programért felelős miniszterelnöki biztos

11.10 – 11.30
MŰTÁRGYAK DIGITÁLIS JELENBEN.
HELYI ÉRTEKEINK KÖZKINCSCSÉ TÉTELE
Tózsér Istvánné Géci Andrea igazgató,
Bródy Sándor Könyvtár, Eger

11.30 – 11.50
MŰTÁRGYAK MINDENKINEK: A MUSEUMAP PORTÁL
Sz. Fejes Ildikó főosztályvezető,
Magyar Nemzeti Múzeum Országos Múzeológiai Módszertani
és Információs Központ

11.50 – 12.10
EGY PORTÁL MIND FŐLT. AZ EURÓPAI LEVÉLTÁRI AGGREGÁTOR
Szatmácsi Zoltán főosztályvezető,
Magyar Nemzeti Levéltár, Szakmai Koordinációs Központ

12.10 – 13.00
AZ INTERNET FIESTA KIEMELKEDŐ ESEMÉNYEI ORSZÁGSZERTÉ
Az Internet Fiesta 2016. évi elismeréseinek átadása

13.00 – 13.30
Büfé

KÉRJÜK, REGISZTRÁLJÁNK A KONFERENCIÁRA
2016. MÁRCIUS 17-IG A [HTTP://FIESTA.KJMK.HU](http://fiesta.kjmk.hu) OLDALON!

KÖZÖS KINCSEINK AZ INTERNETEN 2016. MÁRCIUS 17-24

IKSZ
Nemzeti Kulturális Alap

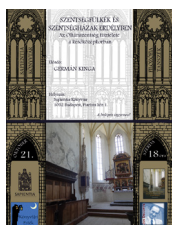
Az egyetemes információ áramlás részévé kell tenni a helyismereti tartalmakat. A megyei lapok digitalizálását pl. több megyei könyvtár és a lap-tulajdonosok összefogásával valósíthatták meg. Ennek eredményeként a Hungaricánán mintegy 1.400.000 újságoldal olvasható már, s negyedévenként a tulajdonosok átadják az új lapszámokat is.

A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Múzeológiai és Információs Módszertani Központja létrehozta a múzeumi MOKKÁ-t. Ma már mintegy 50 millió műtárgy szerepel benne. Erről (<http://www.museumap.hu/>) részletesebben is hallhatunk majd idei szarvasi konferenciánkon. De már most kiemelendő és követendő az a gyakorlat, hogy kétnyelvű (magyar és angol) a portál, ahol angol nyelven is megadják a tárgyszavakat.

Az Internet Fiestához a jövőben jó lenne, ha egy-egy egyházi könyvtár is csatlakozna. Sok ötletet meríthetünk a mi közösségeink számára is a világi könyvtárak programjaiból: online kvíz; e-könyv olvasóval ismerkedés lehetősége; diákok közmunkaként elszámolhatják azt, ha a könyvtárban időseket tanítanak a számítógép használatára; közös kincseink az interneten – online tartalmak, katalógusok, adatbázisok bemutatása; virtuális séta a múltban és a jelenben stb.

H. Hubert Gabriella
EKE elnök

KÖNYVTÁRI ESTÉK A SAPIENTIÁN

Istenek gyermekei címmel vetítéses előadásra vártuk 2005 februárjában könyvtárunk olvasóit. A második emeleti olvasótermünkben teával, süteménnyel kedveskedtünk azoknak a vendégeknek, akik a beszámoló után kötetlenebb beszélgetésre vágytak. Akkor még csak reméltük, hogy a program első állomása lesz egy sorozatnak, magunkban is bízva, hogy időről időre, újabb és újabb témákkal, érdekes előadásokkal tudjuk majd megszólítani olvasóközönségünket. Ma sem titkolt az a szándékunk, hogy rendezvényeinkkel a főiskola hallgatóságának egy olyan fórumot teremtsünk, ahol a felmerülő témák kapcsolódnak a főiskola értékrendjéhez, sokszor az ott hallgatott tananyaghoz, de mégsem képezik a vizsgák tételeit, ám tágitják a leendő hitoktatók, tanárok, szerzetesek látókörét. Programjaink továbbra is nyitottak, s örömmel tapasztaljuk, hogy az elmúlt alkalmak során 50-60 érdeklődő is ellátogatott hozzánk.

S hogy kik voltak előadó vendégeink? Néhány mozaik a Könyvtári Esték történetéből...

Megtisztelő volt számunkra, hogy a **Vigilia** folyóirat nálunk ünnepelte 80. születésnapját. A kortárs írók, költők előzetesen feladatot kaptak a szerkesztőségtől: ma már nem élő, valamikor azonban a Vigiliában

is publikáló alkotók munkái mellett saját írásait olvasták fel a meghívottak, közben mesélve saját magukról és a folyóirathoz kapcsolódó viszonyukról.

Örömmel láttuk 2014 novemberében egy „testvérhármas” tagjait: **Oláh Katalin** képző- és szobrászművészt, **Oláh Máttyás** képző- szobrász- és festőművészt, valamint bátyjukat, **Lackfi Jánost**. A művészcsaládból származó testvérek személyes, családi élményeiről, indulásukról és választott hivatásukról beszéltek, vetítettek, felolvastak „A formák, képek, ritmusok” című előadáson.

2015 áprilisában egy pszichológus hölgyet hívtunk „vendégségbe”, ám arra kértük, hogy hegymászó élményeiről meséljen nekünk. **Nedeczky Júlia** ugyanis egyike annak a három magyar női hegymászonak, akik először hódítottak meg 8000 méteres csúcsot. Az est a tervezettnél hosszabbra nyúlt: a gyönyörű fotók, a történetek még este nyolc órakor is fogva tartották a közönséget. Kutattuk azt, hogyan fogható fel a csoda: az ember, aki meghódítja a teremtés már-már mérhetetlen magasságát.

2015 októberében **German Kinga** művészettörténész volt a meghívott. Az Oltárizsentség késő-középkori tiszteletéről beszélt, a szentségházakról, szentségfülkékről végzett erdélyi kutatásait tárta – fotókkal illusztrálva – a hallgatóság elé.

Decemberben „kinőtűtük” az olvasótermet, **Boldizsár Ildikó** mesepszichológusra, meseterapeutára sokan voltak kíváncsiak. Az előadó az estnek a következő címet adta: „Egyre magasabbra az égig érő fán... a népmesék tanításai a felnőtté válásról” – melyek azok a gúnyák, amelyeket fel kell vennünk, majd levetnünk, elhagynunk, hogy felfelé növekedjünk? Nők és férfiak milyen utakon járva jutnak feljebb az ég felé? kérdésekre kerestük a választ. Az est zárásaként Boldizsár Ildikó egy mesét választott nekünk, a hallgatóság figyelme másfél óra elmúltával sem lankadt.

Az idei évben főiskolánk volt hallgatóját Zárug Zitát és férjét, Harkányi Árpádot kértük fel előadásra. A fiatal pár esküvőjük után egy héttel 2011-ben egy különleges nászútra indult: biciklivel a Föld körül. Az út több mint négy évig tartott, ám ahogy tervezték „körbeciklizték” a bolygót. Fotókat, emlényeket hoztak, történeteket meséltek a nem mindennapi kalandról, sőt az egyik kerékpár is begördült a könyvtár

olvasótermébe. A hallgatóság ismét „nem engedett”: a tea és a sütemény ugyan elfogyott, de a kérdések folyamatosan érkeztek.

Terveink a következő hónapokra is elkészültek... Reméljük, a hallgatóság érdeklődése sem lankad. Áprilisban Rofusz Kinga könyvillusztrátor és nagybátyja, Rofusz Ferenc lesznek a vendégeink. Rofusz Ferenc „A légy” című animációs rövidfilmje 1981-ben Oscar-díjat kapott, de a díjat nem ő vette át.

Várjuk őket is érdeklődő szeretettel.

Török Beáta

*Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola
Könyvtára*

A SZEMBENÁLLÁSTÓL A KÖZÖSSÉGIG EVANGÉLIKUS-KATOLIKUS PÁRBESZÉD-DOKUMENTUM HÍRADÁS ÉS SZEMÉLYES MEGJEGYZÉSEK

Az idei ökumenikus imahét (2016. január 17-24.) megnyitását megelőzően ökumenikus könyvbemutatóra került sor a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében, melyen *A szembenállástól a közösségig* című evangélikus-katolikus párbeszéd-dokumentum magyar fordítását mutatták be.

A Keresztény Egységtörekvés Pápai Tanácsa és a Lutheránus Világszövetség a reformáció közelgő, 2017-es 500. évfordulójára készülve adta ki több világnyelven az eredeti dokumentumot azzal a céllal, hogy a két keresztény felekezet tovább közeledjen az egység felé vezető úton.

Az imahét megnyitójáról, és a dokumentum bemutatásáról többek között a Magyar Kurír adott hírt (<http://www.magyarkurir.hu/hirek/elkezdott-keresztények-egysegeert-valo-imahet>).

A dokumentum bemutatóján Erdő Péter bíboros úr köszöntőjében arról beszélt, hogy a könyv

tanúságot tesz a folyamatról, amely az evangélikus és a katolikus egyház között folyik, és mostanra komoly eredményeket tud felmutatni. A párbeszédben napjainkra eljutottunk addig a pontig, amikor már nem csupán egymás megismerésére, hanem az egységre is törekednünk kell. Fontos az az attitűd, hogy a párbeszédben – esetleges vitában – ne nekünk legyen feltétlen igazunk a két fél közül, hanem a fő célunk Krisztus eredeti tanításának a

kutatása legyen.

Fabiny Tamás püspök, a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottságának elnöke arról szólt, hogy reményei szerint a reformáció 500. évfordulója, 2017. október 31-én megújítja azt a párbeszédet, amelyet a Vatikán és a Lutheránus Világszövetség elkezdett. Véleménye szerint a reformációra, mely egyházszakadást idézett elő, inkább bűnbánattal kell emlékezni, mintsem melldöngetően ünnepelni.

Kránitz Mihály, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora, a kötet egyik lektoraként a II. vatikáni zsinat tanítására irányította a jelenlévők figyelmét, miszerint Krisztus szüntelenül reformációra hívja az egyházat. Öröndetes, hogy a zsinat óta eltelt ötven év az egyházak közötti párbeszédre törekvés jegyében telt el. Kránitz professzor szerint a magyarul is napvilágot látott dokumentum nagy előrelépést jelenthet és példát adhat a keresztény egység útján, mert bátran és őszintén szembenéz az egyházak közötti meg-

osztottsággal, és lehetővé teszi, hogy bevallhassuk és kimondhassuk az egység ellen elkövetett bűnöket.

Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa, a kötet másik lektora arról beszélt, hogy a párbeszéd-dokumentum azért született meg, hogy előkészítse a 2017-es jubileumot, hogy az ünneplést már ne a szembenállás, hanem a közösség jellemezze, hogy a katolikusok és evangélikusok, ha nem is egyetértésben, de együtt emlékezzenek meg a reformációról.

SZEMÉLYES MEGJEGYZÉSEK A DOKUMENTUM KAPCSÁN

A mikor tudomást szereztem *A szembenállástól a közösségig* című dokumentumról, arra gondoltam, hogy a cím egyesületünkre is érvényes. A dokumentum megjelenése előtt néhány nappal valaki azt kérdezte tőlem, hogyan és miért is alakult meg az Egyházi Könyvtárak Egyesülése. Elmeséltem, elmondtam. S miközben formáltam a szavakat verbálisan, az érzések szintjén egy másik történet is lepergett bennem: az, az út, amit megtettünk. Ugyan az elmúlt húsz évben az egyesületből többen elmentek, hátrébléptek vagy kiálltak az út szélére megpihenni... de még mindig sokan vannak, akik emlékeznek az első évekre, amikor kicsit bizalmatlanul, kicsit

értetlenül méregettük egymást, talán némiképp *szemben is álltunk* egymással; gondosan titkolva egymás elől gyengeségeinket, esendőségünket, magabiztosságunk hiányát. Aztán lassan-lassan változott a történet: minden nehézség ellenére megszületett mégis egy olyan szervezet, mely „figyelemre, bólintásra” becsült lett politikai és szakmai döntéshozók előtt, egyféle „Tusculanuma” lett a világi könyvtárosoknak, és ami a legfontosabb: együtt dolgozni és együtt imádkozni is képes, és talán ezért immár eredményeket, sikereket is maga mögött tudó *közösséggé* vált.

Ásványi Ilona

Főapátsági Könyvtár

3i - informálni, integrálni, inspirálni

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 2016 tavaszán szakmai konferenciát szervez *Informálni, integrálni, inspirálni - Közkönyvtárak a XXI. században* címmel. A konferencia időpontja 2016. április 19., helyszíne a FSZEK Központi Könyvtára.

A XXI. század közkönyvtára már nem pusztán könyv-tár, dokumentumbázis, hanem kultúra- és értékközvetítő intézmény. A tanulás és a tájékozódás helye. Közösségi hely, ahol az emberek olvasnak, tanulnak, szórakoznak, beszélgetnek; valamint a kreativitás helye, ahol az emberek kreátorok: az információt újabb tartalmak létrehozására és saját kreativitásuk kifejezésére hasz-

nálják fel. A könyvtár a társadalmi kapcsolatok színtere, valamint az (ön)kifejezés, a fejlődés, az együttműködés inspiráló helyszíne. A sikeres közkönyvtár tájékoztat; hozzáférést biztosít az információhoz, az ismeretekhez, a kulturális örökséghez; integrál és inspirál; a könyvek szertetére és olvasásra ösztönöz; segíti az írástudást és olvasást, az élethosszig tartó tanulást és a civil részvételt; támogatja és serkenti a kulturális tevékenységeket; minőségi és mindenki számára elérhető szolgáltatásokat biztosít; közösségi helyként működik és egy fenntartható jövőt támogat.

Információ: http://www.fszek.hu/?article_hid=31467

KITEKINTÓ

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
RÉGI NYOMTATVÁNYOK TÁRA - 2016

A Régi Nyomtatványok Tára kilenc könyvtárossal (két helyettesítővel) és egy raktárossal vágott neki az új évnek. A munkatársak közül öten tudományos fokozattal rendelkeznek, ketten idén védik meg az egyetemi doktori értekezésüket, egy fő most végzi a posztgraduális képzést és egy kolléga májusban fog felvételizni az egyik doktori iskolába. A külföldön tartózkodó két kolléga már megszerezte az abszolutóriumot és a disszertációjuk elkészítésével foglalkoznak. Ebből a rövid bevezetőből is kitűnik, hogy a Tár hagyományos és elektronikus könyvtári munkája mellett kiemelt feladatként vesz részt a magyar és az európai tudományos életben. Ez alapvetően meghatározza a friss feladatainkat is.

A hagyományos és elektronikus könyvtári munka fókuszában továbbra is két cél áll: a feldolgozás és a digitalizálás.

Míg 2007-ben mindössze 1%-on állt a feldolgozás mértéke (hiszen az év közepén kezdődött el a könyvtári integrált rendszerében az éles munka), addig 2015. december 31-re a teljes állomány közel 60%-a rögzítésre került autopsziával, MARC-formátumban, példányleírással. Ez több mint 18 000 bibliográfiai tételt takar. Természetesen a hungarikumok prioritást élveztek, így sikerült elérnünk, hogy az alábbi gyűjtemények teljes körű feldolgozottság szintjére jutottak el: RMK I–III, Röplapok, Apponyi Metszetek, Kalendáriumok. Elértük továbbá az 50%-os feldolgozottsági szintet az Apponyi Hungarica (tehát a tárgyi hungarikumok) gyűjteményében is. Érdemes még megemlíteni, hogy két kisebb, de értékes kollektív feldolgozottsága is teljessé vált: az ősnomtatványok, az Apponyi Rariora (Apponyi Sándor

bibliofil, de nem hungarika-gyűjteménye), illetve hamarosan befejeződik: a Ritka kötések, az exlibrisek. A legnagyobb gyűjteményünk a 16. századi nyomtatványok többsége még hátra van (alig 20%-os feldolgozottsággal), de az antikvák jól kereshetők az OSZK és a MOKKA-R adatbázisaiban, így a Régi Nyomtatványok Tára elektronikus feldolgozása ezzel a gyűjteménnyel fog majd befejeződni, előreláthatóan 2020 környékén. Ezt követi majd egy kétéves teljes állományrevízió (állapotfelméréssel, restaurálással) és a rekordok felülvizsgálata, javítása, kiegészítése. Speciális gyűjteményünk még a Régi Cyrillica (javarészt román és szláv nyelvű nyomtatványok), amit külső segítséggel dolgozunk fel: az ELTE Román Tanszék tanára és hallgatói, illetve az OSZK szláv nyelvű specialistája vesz részt a munkában.

A digitalizálás ügyében is igyekszünk a teljeségre. Míg a röplapok és az Apponyi Metszetek esetében büszkén elmondhatjuk, hogy sikerült a teljes állományt digitalizálni és hozzáférhetővé tenni, addig a régi magyar könyveknél a kezdeti nekilendülés után – finanszírozási okok miatt – megálltunk. A magyar nyelvű könyvek még egynegyede várja a digitalizálást (bár úgy tűnik, hogy többségük fotózásának technikai akadályja van), a Magyarország területén nyomtatott könyvek esetében mindössze egynegyedét sikerült digitalizálni és ennél alacsonyabb a személyi, illetve elenyésző a tárgyi hungarikumoké. Összegezve a több mint 13 000 kötet hungarikumból alig egyharmadát sikerült eddig digitalizálni. Ebből is látszik az előttünk álló feladat: minél előbb – a technikai korlátokat és az állományvédelmi szempontokat figyelembe véve – digitalizálnunk kell a nagyjából 8000 hungarikum legalább 80%-át.

2015-ben részben előző évekről folytatódó, részben tavaly elindult projektek egy része lezárult december 31-én: befejeződött a rölap, a kalendárium, a rariora projekt, folytatódott az RMK-rekordok revíziója és intenzívebbé vált az Apponyi Hungarica projekt munkája (már négy fő dolgozik benne munkaidejük nagyobbik részében). Az OSZK-programjaiba is több szálon kapcsolódik a Régi Nyomtatványok Tára (a teljesség igénye nélkül): Digi-Csere programja (magyar és külföldi partnerekkel régi nyomtatványok elektronikus másolatai cseréje); DK programja (digitális másolati példányok archiválása és szolgáltatása); RPHA-ELTE programja (Régi Magyar Vers

repertórium, digitalizálás és szolgáltatás).

A tár tudományos életében komoly előrelépés volt, hogy három kolléga elnyerte a Bolyai-ösztöndíjat, a negyedik munkatárs pedig évek óta egy OTKA-pályázat aktív résztvevője. Több köteten is dolgoznak a tár munkatársai (a német-magyar közös múlt nyomtatott kincseit bemutató album már megjelent márciusban, a szakmai bemutatójára is hamarosan sor kerül): készül a tudományos ülésszakon elhangzott előadások tanulmánykötete, a tavalyi Mohács-szimposium kibővített albuma és további szaktanulmányok.

Farkas Gábor Farkas
OSZK Régi Nyomtatványok Tára

ÖRÖKZÖLD

VÉDEKEZÉS A PENÉSZ ÉS A NEDVESSÉG OKOZTA EGYÉB KÁROK ELLEN

A károkozó állatok után a könyvek második Aszámú közellensége egy növényi mikro-organizmus, a *penész*; fekete, vörös vagy zöld alakjában a *Penicillium*, *Fusarium* stb. számtalan változatában egyaránt. Csakhogy míg a rovarok elsősorban a bőrkötéseket támadják meg és csak másodsorban a könyvek belsejét, a penész esetében fordított a sorrend. Gyakoribb és nagyobb veszedelem a penész a papír, mint a kötés számára. Tudnunk kell azt, hogy penész-spórák mindig jelen vannak a levegőben és így a könyvek lapjain is, láthatatlanul. Veszedelem azonban csak bizonyos, virulenciájukra nézve kedvező, a könyvekre kedvezőtlen körülmények közt hoznak. Legnagyobb ellensége a penésznek a szárazság, világosság, levegő, tehát kb. ugyanazok, mint amik az állati kártevőket riasztják el.

Normális raktározási viszonyok közt a könyvtárban penész nem fordulhat elő. Mindig

fölbukkannak azonban a penészfoltok, a kifejlődött penész jelei, ha a könyvek nedves, sötét, szellőzetlen helyiségbe kerülnek, főleg pedig ha víz éri őket (háborús épületkárok, csőrepedés stb. esetén). Ilyenkor rögtön kiderül, hogy a könyvek minden alkotórésze: a papír rostjai és enyvező-anyaga, a kötéshez használt bőr, vászon, a különféle ragasztók mind elsőrangú táptalajok a penész számára. Ha a levegő relatív páratartalma a megengedett fok fölé emelkedik, vagy közvetlenül víz éri a köteteket, olyan esetben nemcsak a régi, inaktív állapotban levő penészmaradványok indulnak terjeszkedésnek, hanem a korábban teljesen fertőzésmentesnek látszó lapokon és kötésekben is rendkívüli gyorsasággal burjánzanak el a penészfoltok.

Azonnali beavatkozás a legfontosabb ilyenkor: megszüntetni a nedvességet előidéző okot, a könyveket kiszárítani és a penész szá-

mára kedvezőtlen körülményeket teremteni. Léghuzat, meleg levegő ventillálása, a kötetek föllazított elhelyezése, lapozása, esetleg enyhe központi fűtés még teljesen megakadályozhatja a penész kifejlődését. De ha már meg is jelentek a lapokon vagy a kötésen a penészfoltok, akkor is a rögtöni mechanikus eltávolítás és utókezelés és a fönt leírt szárító eljárás minden nyomot véglegesen eltüntet; de csak akkor, ha a beavatkozás idejében történt, és a fertőzés nem terjedt még túl a papír felületén. Csak egy kis idővesztés is elég ahhoz, hogy a penész behatoljon a papír felületéről az anyag belsejébe, ezzel megkezdődik a papír nehezen vagy sehogy el nem távolítható színeződése és lassú szét-mállása. Fekete, barnás, a szedésfestéken látható fehér, rózsaszín, olykor egészen lilás foltok terjednek mindenfelé. Ilyenkor a penésznyomok eltüntetése gyakorlatilag már reménytelen.

A *nedvesség* azonban nemcsak azért ellensége a könyvnek, mert előidézze a penész kifejlődésének, hanem magában is romboló hatást végez. Még akkor is, ha nem mint beázás, hanem a levegő túlságosan nagyfokú relatív páratartalma alakjában jelentkezik. Nemcsak a kötés ragasztóanyagát oldja, a tábla vetemedését okozza, a festett kezdőbetűk színeit áztatja szét, és a kézírás tintáját mossa le, hanem leáztatja a régi rongypapírok szilárdságát biztosító felületi enyvezést is. A kioldott enyv a vízfolt szélére húzódik barnás perem alakjában, a védőréteget-vesztett papírrész pedig foszlóssá válik, mint az itatós. Az is megtörténik, hogy nedvesség hatására az egész lap megbarnul, vagy apró rozsdafoltok támadnak rajta (vastartalmú víz fölhasználása a papírgyártáshoz, vasmorzsalék bekerülése a nyersanyagul használt rongy közé, de rozsdafoltokat okoznak gyakran a veretek fölerősítésére használt vasszögek végei is).

Könyvtárunk többféle formában is szembekerült a nedvesség és penész okozta károk problémájával. A mi régi könyveink is gyakran tele vannak sárga, barna, fekete, rózsaszín fol-

tokkal, régi, inaktív vá vált, elpusztult penészek a nyomaival, keveredve a kiázott enyv csíkjaival. Ha az ilyen penész már évtizedek óta nem jutott újabb nedvességhez, akkor már elpusztult és veszélytelen, hiszen a penészgombák sem élnek örökké. Ha azonban nem ilyen egészen régi penésszel van dolgunk, akkor mindig számíthatunk rá, hogy rájuk nézve kedvező körülmények közé jutva fölélednek, és újra folytatják romboló hatásukat, mert a penész-spórák nagyon hosszú életűek. Ilyen ösnyomtatványok akadtak nálunk a VIGYÁZÓ-féle anyag egy részében, amely az ostrom idején sérült helyiségben nedvességhez jutott, és az akkori körülmények közt lehetetlen volt megfelelő kezelésben részesíteni.

De szembekerültünk az akut penész veszedelemmel is. A Kézirattár egyik fala ui., ahol bekötött kéziratok és nagyalakú ösnyomtatványok állnak szekrényekben, érintkezik a szomszédos bérház falával. Ebben a falban pedig csőrepedés folytán két-három héten keresztül nagyarányú vízmennyiség szivárgott befelé, majd áttért az észrevétlenül a könyvtár tűzfalába is. Néhány napi, előttünk megmagyarázhatatlan és szellőztetéssel el nem tüntethető dohos szag jelentkezése után egyik napról a másikra hirtelen zöld penészfoltok tűntek föl az említett szekrényekben elhelyezett kötetek felületén. A falhoz épített szekrények azonnali lebontása után tártuk föl a baj oka. A még penésztől érintetlen könyvek azonnali elkülönítése és szellőztetése megakadályozta, hogy a penész azokon is megtelepedjék. Azokat a könyveket pedig, amelyek már felületi penészfertőzést kaptak, rögtön elszállítottuk olyan helyre, ahol száraz, szellős, világos helyen megkezdődhetett a penész gondos eltávolítása. Így sikerült megakadályozni, hogy a penész a felületről behatoljon a papír belsejébe. BORBÉLY László munkatársunk több heti lelkiismeretes munkájával pedig sikerült a foltokat is teljesen eltávolítani. Természetesen még

hónapokba telt a fal és a szekrények kiszáritása, az újra vakolás, a nedvesség elleni szigetelés és a könyvek visszahelyezése eredeti helyükre. Azóta a penész nem jelentkezett újra.

Akár új, akár régi penészből van szó, ami még a papír vagy a kötés felületéről eltávolítható, azt el is kell távolítanunk. Nemcsak azért, mert nehezen lehet megállapítani, hogy még virulens spórákról van-e szó, hanem azért is, mert a penészfoltok rendkívüli mértékben elcsúfítják a könyveket. A letisztítás mechanikus úton történik. Száraz rongy, egészen puha radír teljesen eltünteti a foltokat, ha még a mikroorganizmusok nem terjedtek befelé, a papír rostjai közé. De a láthatatlanul ottmaradó spórákra való tekintettel nagyon ajánlatos az utókezelés is, főleg akkor, ha a penész már a felületen túl behatolt a papír belsejébe is.

Ilyen utókezelésként eleinte *hőkezeléssel* kísérleteztünk, mert ha a könyv lapjait hosszabb időn keresztül 100°-os meleg levegő járja át, a penész elpusztul benne. Csakhogy ez az eljárás bizonyos kockázattal jár. A hőkezelés csak megfelelő, állandóan ellenőrzött páratartalmú levegőben történhetik, különben a papír megsárgul, törékennyé válik, ugyanígy a bőrkötés is. Hiszen tudjuk, hogy a száraz meleg a könyvek egyik legnagyobb ellensége. A hőkezelést sok helyen használják, mi azonban

nem tudunk teljesen megnyugtató szakvéleményt kapni ebben a tekintetben, hiszen a régi könyvek esetében egészen más összetételű és készítési módú papirokról van szó, mint a mai cellulóze-papírok. Ugyancsak kísérleteztünk a penész ellen egyéb téren kitűnően bevált *nipaginnal*, ez azonban szintén nehezen használható, mert bár száraz állapotban (kb. 70% cellulózepor, 30% talkum, 1% nipagin) dörzsöléssel rá vihető a penésztől megtámadott helyekre, de ez a dörzsölés árthat a papír szilárdságának, főleg azért, mert legtöbbször a nedvességtől megtámadott, meggyöngyült papirokról van szó. Ezért azután inkább maradtunk a *szterogenolos alkohollal* való letörölés és a *thymol-éter* párologtatás mellett.

Bármilyen jók is azonban a penészből szerek, és bizonyos mértékű utólagos korlátozó hatásuk is van, egyet nem szabad elfelejteni: a leggondosabban sterilizált könyv is elveszti sterilitását abban a pillanatban, amikor a művelet befejezése után újra levegőre jut, mert a *penész mindig és mindenhol ott lappang a levegőben*, és a könyv minden pillanatban és minden pontján ki van téve a penész új támadásának, ha raktározása nem megfelelő, nemcsak ott, ahol a régi penészt sterilizáltuk. Minden vegyszernél többet ér a könyvek higiénijának biztosítása.

Forrás: Csapodi Csaba: Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. - in: Magyar Könyvszemle 5. folyam 74 (1958/2) p. 125-128.

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2016. március 31.

Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülése

Felelős szerkesztő: Török Beáta Tördelte: Tegzes Béla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421

Nyomtatott kiadás: ISSN 2064-9290

Online kiadás: ISSN 2416-0229